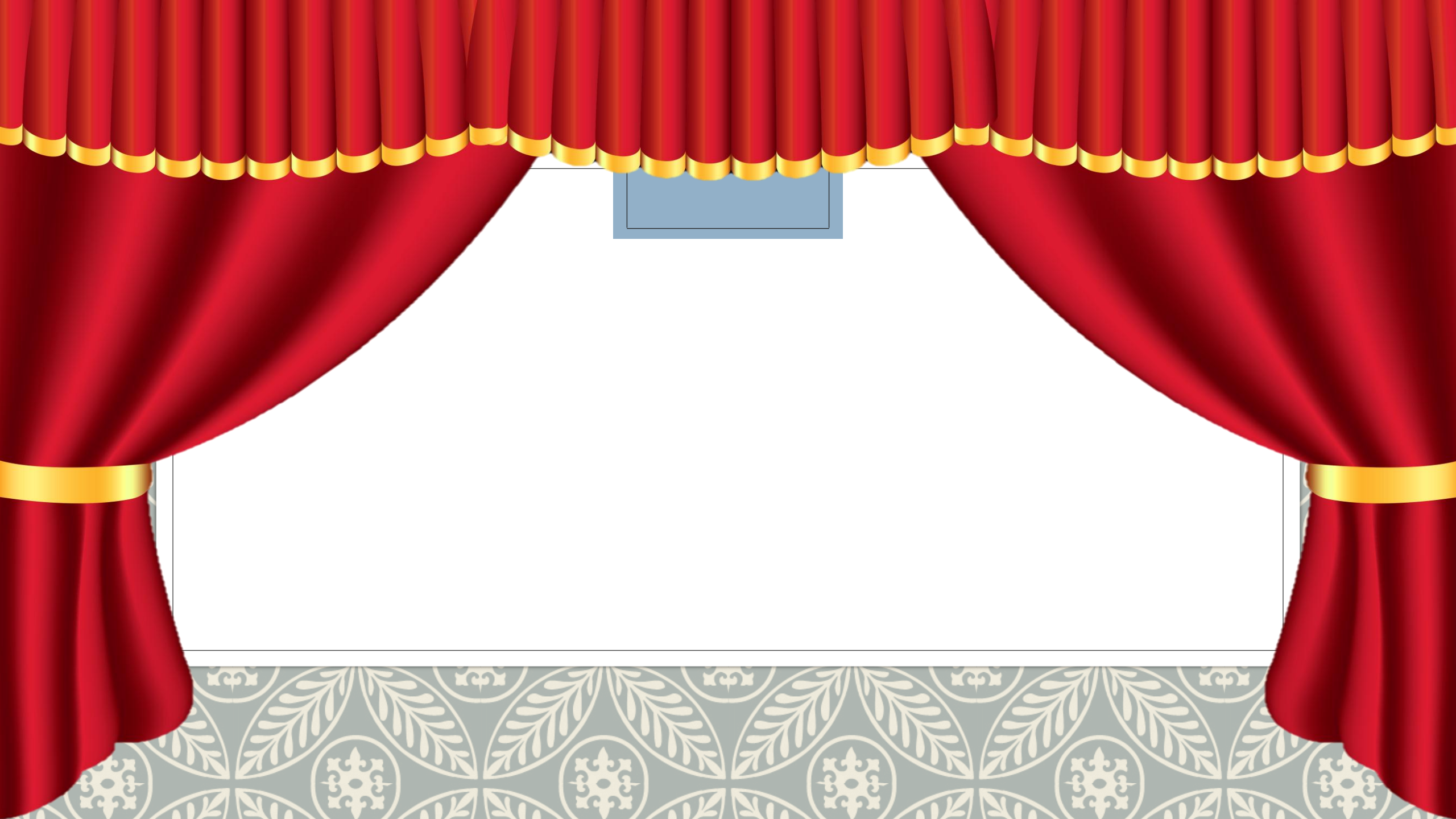

ศิลาจารึกหลักที่ ๑

ประภัสสร เจียมวงษา (พี่แอน)

ศิลาจารึกคืออะไร

- *ศิลา* หมายถึง หิน
- *จารึก* หมายถึง ก. เขียนหรือจารให้เป็นรอยลึกเป็นตัวอักษรหรือภาพเป็นต้นบนแผ่นศิลา โลหะ หรือดินเป็นต้น, โดยปริยายหมายถึงลักษณะที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น จารึกไว้ในดวงใจ, ในบทกลอน หมายความว่า เขียนโดยทั่ว ๆ ไป ก็มี.

น. เรียกศิลาที่จารึกเป็นตัวอักษรหรือภาพเป็นต้น ว่า ศิลาจารึก, เรียกสั้น ๆ ว่า จารึก เช่น จารึกอโศก จารึกสุโขทัย

- *ศิลาจารึก* หมายถึง การบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ หรือวรรณคดีลงบนแผ่นหิน

ศิลาจารึกคืออะไร

จารึกพ่อขุนรามคำแหง

จารึกวัดพระยืน

จารึกวัดศรีชุม

ความสำคัญของจารึก

- *ด้านภาษา*
  - ให้ความรู้ด้านภาษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ และนิรุติศาสตร์ (ที่มาของคำ)
- *ด้านวรรณคดี*
  - จารึกเป็นผลงานที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์
  - ใช้ภาษาไพเราะคล้องจอง
- *ด้านประวัติศาสตร์*
  - แสดงวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของจารึก
  - บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ศิลาจารึกหลักที่ 1 (จารึกพ่อขุนรามคำแหง)

- การค้นพบจารึกพ่อขุนรามคำแหง
  - เมื่อ พ.ศ. 2376 ขณะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชอยู่
  - พบศิลาจารึกหลักหนึ่งที่ปราสาทเมืองเก่าสุโขทัย

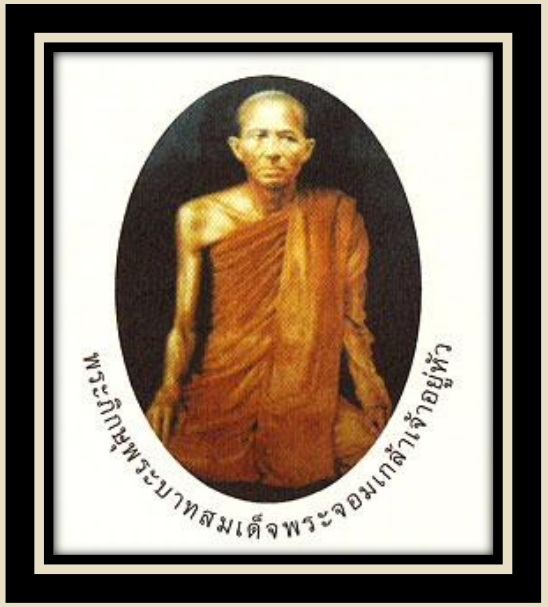

ลักษณะ

- เป็นแท่งศิลารูปสี่เหลี่ยมยอดแหลมปลายมน
- สูง 1 เมตร 11 เซนติเมตร
- มีจารึกตัวอักษรทั้งหมด 4 ด้าน
  - ด้านที่ 1 และ 2 ด้านละ 35 บรรทัด
  - ด้านที่ 3 และ 4 ด้านละ 27 บรรทัด
- จารึกด้วยตัวอักษรพ่อขุนรามคำแหง
  - เชื่อว่าพ่อขุนรามคำแหงประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ.1826

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

- กษัตริย์พระองค์ที่ 3 แห่งอาณาจักรสุโขทัย
- พระโอรสของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และนางเสือง

เนื้อหา : ข้อความในศิลาจารึกมี 4 ด้าน แบ่งออกเป็น 3 ตอน

- *ตอนที่ 1* นับตั้งแต่**ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 1-18**
  - พระราชประวัติพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
  - ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 “กู”
  - ระบุพระนามพระราชบิดา พระราชมารดา พระเชษฐา
  - เกียรติประวัติของพระองค์

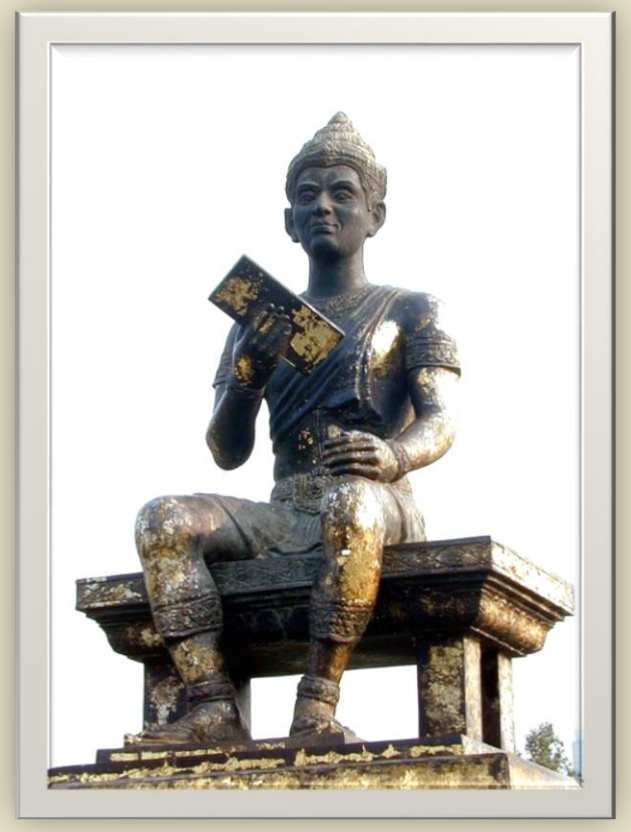

เนื้อหา : ข้อความในศิลาจารึกมี 4 ด้าน แบ่งออกเป็น 3 ตอน

- *ตอนที่ 2* นับตั้งแต่**ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 18** ไปจนถึง **ด้านที่ 3 บรรทัดที่ 10**
  - กล่าวถึงเหตุการณ์บ้านเมือง ความเจริญรุ่งเรืองในสมัยพ่อขุนรามคำแหง
  - กล่าวถึงการค้า กฎหมาย ระเบียบการฟ้องร้องคดี การร้องทุกข์ต่อพระเจ้าแผ่นดิน
  - บรรยายวิถีชีวิตของคนที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนา

เนื้อหา : ข้อความในศิลาจารึกมี 4 ด้าน แบ่งออกเป็น 3 ตอน

- *ตอนที่ 3* นับตั้งแต่ **ด้านที่ 3 บรรทัดที่ 10 ถึงด้านที่ 4 บรรทัดสุดท้าย**
  - พระราชกรณียกิจของพ่อขุนรามคำแหง
    - พ่อขุนรามคำแหงโปรดให้ช่างสกัดหินเป็น “พระแท่นมนังคศิลาบาตร”
  - พ่อขุนรามคำแหงประดิษฐ์อักษรไทย เมื่อ พ.ศ.1826
  - กล่าวสรรเสริญพ่อขุนรามคำแหง

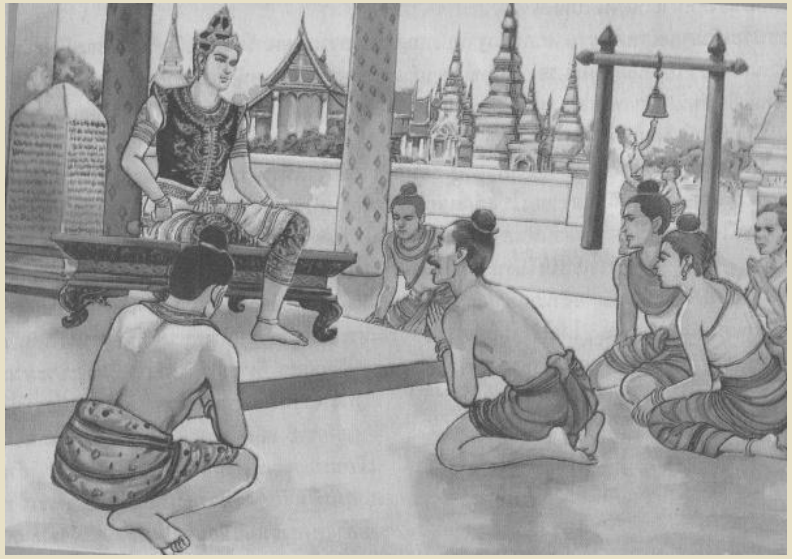

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านเนื้อหา

- ผู้บันทึกไม่ว่าจะเป็นพ่อขุนรามคำแหงหรือผู้ใดก็ตามบันทึกเรื่องราวด้วยความชื่นชม ภูมิใจ

“เมื่อกูขึ้นใหญ่ได้สิบเก้าเข้า ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมาท่เมืองตาก พ่อกูไปรบขุนสามชน

หัวซ้ายขุนสามชนขับมา หัวขวาขุนสามชนเกลื่อนเข้า ไพร่ฟ้าหน้าใส พ่อกูหนีญญ่ายพายจแจ้น”

(ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๓-๗)

“กูบ่หนี กูขี่ช้างเบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อกู กูต่อช้างด้วยขุนสามชน

ตนกูพุ่งช้างขุนสามชนตัวชื่อมาสเมืองแพ้ ขุนสามชนพ่ายหนี...”

(ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๗-๙)

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านเนื้อหา

“เมื่อชั่วพ่อกู กูบำเรอแก่พ่อกู กูบำเรอแก่แม่กู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู

กูได้หมากส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยดี กูเอามาแก่พ่อกู”

(ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๐-๑๓)

- เป็นลักษณะอัตชีวประวัติ เล่าเรื่องของตนเอง

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านเนื้อหา

- ความรู้สึกของผู้บันทึกที่ชื่นชมพ่อขุนรามคำแหงในฐานะกษัตริย์

“เป็นครูอาจารย์สั่งสอนไทยทั้งหลายให้รู้บุญรู้ธรรมแท้

แต่คนอันมีในเมืองไทยด้วยรู้ด้วยหลวก

ด้วยแกล้วด้วยหาญ ด้วยแคะด้วยแรง หาคนจักเสมอมิได้”

(ด้านที่ ๔ บรรทัดที่ ๑๒-๑๖)

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านเนื้อหา

- ชื่นชมความศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวเมือง

“คนในเมืองสุโขทัยมักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน”

(ด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๘-๙)

“ฝูงท่วยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน”

(ด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๑๒-๑๓)

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านเนื้อหา

- ความปลื้มปิติที่เห็นชาวเมืองอยู่ร่มเย็นเป็นสุข บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์

“เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว”

(ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๘-๑๙)

“ไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึ่งชม หมากม่วงก็หลายในเมืองนี้ หมากขามก็หลายในเมืองนี้

ใครสร้างได้ไว้แก่มัน”

(ด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๑-๕)

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านภาษา

- นักภาษาใช้ข้อมูลจากจารึกพ่อขุนรามคำแหงเพื่อศึกษาวิวัฒนาการของภาษา
  - *การใช้คำโดด*
  - *การใช้คำซ้อน คำหลายพยางค์* เช่น ป่าหมากป่าพลู มีถ้อยมีความ
  - *การใช้คำยืม*
    - คำขอม เช่น โอยทาน บำเรอ พนม
    - คำบาลีสันสกฤต เช่น ศีล พรรษา ศรัทธา

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านภาษา

- ศึกษาการใช้คำในอดีตที่ต่างไปจากปัจจุบัน

"เมื่อชั่วพ่อกู กูบำเรอแก่พ่อกู กูบำเรอแก่แม่กู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู

กูได้หมากส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยดี กูเอามาแก่พ่อกู"

(ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๐-๑๓)

"กูบ่หนี กูขี่ช้างเบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อกู กูต่อช้างด้วยขุนสามชน

ตนกูพุ่งช้างขุนสามชนตัวชื่อมาสเมืองแพ้ ขุนสามชนพ่ายหนี..."

(ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๗-๙)

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านภาษาวรรณศิลป์

- บันทึกเรื่องราวเป็นร้อยแก้ว มีสัมผัสคล้องจอง มีจังหวะ

“ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว”

“เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี้ม้าไปขาย”

“ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงือนค้าทองค้า”

“บ่มีช้าง บ่มีม้า บ่มีปั่ว บ่มีนาง บ่มีเงือน บ่มีทอง”

จารึกที่เป็นวรรณคดี : ความสำคัญด้านภาษาวรรณศิลป์

- ใช้ประโยคขนาดสั้น อธิบายทีละส่วน ทำให้เกิดโครงสร้างเดียวกันเป็นลำดับเรื่องราว

“...กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู กูได้หมากส้มหมากหวาน อันใดกินอร่อยดี กูเอามาแก่พ่อกู กูไปตีหนังวังช้างได้ กูเอามาแก่พ่อกู กูไปท่บ้านท่เมืองได้ช้างได้งวง ได้ปั่วได้นาง ได้เงือนได้ทอง กูเอามาเวนแก่พ่อกู...”

(ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๑-๑๖)

จารึกที่เป็นวรรณคดี

- จารึกพ่อขุนรามคำแหงมีความสำคัญทั้งในด้านเนื้อหาและภาษา
- ยังมีกรณีโต้แย้งกันเรื่องสมัยที่สร้างและผู้สร้าง
  - สมัยพ่อขุนรามคำแหง
  - สมัยพญาลิไท
  - สมัยรัชกาลที่ ๔

ANNEPPS

ศิลาจารึก พ่อขุนรามคำแหง ด้านที่ ๑

อักษรที่ใช้จารึก

จารึกพ่อขุนรามคำแหง ตอนที่ ๑

๑. พ่อกูชื่อศรีอินทราทิตย์ แม่กูชื่อนางเสือง พี่กูชื่อบานเมือง

๒-๓. ตูพี่น้องท้องเดียวห้าคน ผู้ชายสาม ผู้หญิงโสง พี่เผือผู้อ้ายตายจากเผือเตียมแต่ยังเล็ก

จารึกพ่อขุนรามคำแหง ตอนที่ ๑

เมื่อกูขึ้นใหญ่ได้สิบเก้าเข้า ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมาท่เมืองตาก

พ่อกูไปรบขุนสามชน หัวซ้ายขุนสามชนขับมา หัวขวาขุนสามชนเกลื่อนเข้า

ไพร่ฟ้าหน้าใสพ่อกูหนีญญ่ายพายจแจ้น กูบ่หนี

กูขี่ช้างเบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อกู กูต่อช้างด้วยขุนสามชน

ตนกูพุ่งช้างขุนสามชนตัวชื่อมาสเมืองแพ้ ขุนสามชนพ่ายหนี

พ่อกูจึงขึ้นชื่อกูชื่อพระรามคำแหง เพื่อกูพุ่งช้างขุนสามชน

จารึกพ่อขุนรามคำแหง ตอนที่ ๑

เมื่อชั่วพ่อกู กูบำเรอแก่พ่อกู กูบำเรอแก่แม่กู

กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู

กูได้หมากส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยดี กูเอามาแก่พ่อกู

กูไปตีหนังวังช้างได้ กูเอามาแก่พ่อกู

กูไปท่บ้านเมืองได้ช้างได้งวง ได้ปั่วได้นาง ได้เงือนได้ทอง กูเอามาเวนแก่พ่อกู

พ่อกูตายยังพี่กู กูพร่ำบำเรอแก่พี่กูดั่งบำเรอแก่พ่อกู

พี่กูตายจึ่งได้เมืองแก่กูทั้งกลม

อธิบายคำศัพท์

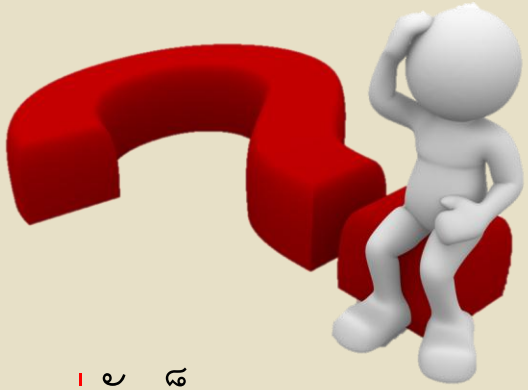

ตูพี่น้องท้องเดียวห้าคน ผู้ชายสาม ผู้หญิงโสง พี่เผือผู้อ้ายตายจากเผือเตียมแต่ยังเล็ก

อธิบายคำศัพท์

เมื่อกูขึ้นใหญ่ได้สิบเก้าเข้า ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมาท่เมืองตาก

พ่อกูไปรบขุนสามชน หัวซ้ายขุนสามชนขับมา หัวขวาขุนสามชนเกลื่อนเข้า

อธิบายคำศัพท์

ไพร่ฟ้าหน้าใสพ่อกูหนีญญ่ายพายจแจ้น กูบ่หนี

กูขี่ช้างเบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อกู กูต่อช้างด้วยขุนสามชน

อธิบายคำศัพท์

ตนกูพุ่งช้างขุนสามชนตัวชื่อมาสเมืองแพ้ ขุนสามชนพ่ายหนี

พ่อกูจึงขึ้นชื่อกูชื่อพระรามคำแหง เพื่อกูพุ่งช้างขุนสามชน

อธิบายคำศัพท์

เมื่อชั่วพ่อกู กูบำเรอแก่พ่อกู กูบำเรอแก่แม่กู

กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู

อธิบายคำศัพท์

กูได้หมากส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยดี กูเอามาแก่พ่อกู

กูไปตีหนังวังช้างได้ กูเอามาแก่พ่อกู

อธิบายคำศัพท์

กูไปท่บ้านเมืองได้ช้างได้งวง ได้ปั่วได้นาง ได้เงือนได้ทอง กูเอามาเวนแก่พ่อกู

อธิบายคำศัพท์

พ่อกูตายยังพี่กู กูพร่ำบำเรอแก่พี่กูดั่งบำเรอแก่พ่อกู

พี่กูตายจึ่งได้เมืองแก่กูทั้งกลม